

Samenvatting raadsvoorstel

Onderwerp : Opvang vluchtelingen in het kader van de Spreidingswet

Kern van het raadsvoorstel

In het kader van de Spreidingswet is het een wettelijke taak van gemeenten om asielopvangvoorzieningen te realiseren. De gemeente Zaltbommel moet minimaal 168 asielopvangplekken realiseren. Het college stelt de gemeenteraad voor om een reguliere asielopvangvoorziening van 300 asielopvangplekken te realiseren, volledig geëxploiteerd door het COA voor de duur van 10 jaar. Er worden ook 40 plaatsen gerealiseerd voor de huisvesting van statushouders en voor aandachtsgroepen. Zo blijven woningen beschikbaar voor woningzoekenden.

Gerelateerde raadsstukken

- *

Raadsvoorstel

Onderwerp	: Locatiegrootte asielopvangvoorziening gemeente Zaltbommel
Zaaknummer	: 1272118
Datum collegevergadering	: 15 april 2025
Datum raadsbesluit	: 22 mei 2025
Datum raadsvergadering	: 22 mei 2025
Portefeuillehouder	: Burgemeester Bakermans,
Inlichtingen bij	: Gemeente Zaltbommel, afdeling Planvorming en beleid

Voorstel

1. In de gemeente Zaltbommel een asielopvangvoorziening ter grootte van 300 opvangplekken te realiseren voor de duur van maximaal 10 jaar, met daarbij de volgende kaders:
 - a. de locatie wordt volledig geëxploiteerd door het COA
 - b. het betreft een reguliere opvangvoorziening voor asielzoekers
 - c. er worden, voor de start en gedurende de looptijd van de voorziening, circa 40 plaatsen gerealiseerd voor de huisvesting van statushouders en/of aandachtsgroepen, zodat er woningen beschikbaar blijven voor woningzoekenden.

Inleiding

Er zijn te weinig opvangplekken voor asielzoekers. Dat komt doordat de doorstroom van asielzoekers vanuit opvangcentra naar een vaste woning achterblijft. Er zijn daarom dringend extra opvangplekken en -locaties nodig.

De Spreidingswet

Sinds 1 februari 2024 is de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) van kracht. Deze wet geeft gemeenten een wettelijke taak om asielzoekers op te vangen. De gemeente Zaltbommel heeft de taak om opvang te bieden aan 168 asielzoekers.

In oktober 2024 bent u geïnformeerd over het bod dat wij samen met de gemeenten Maasdriel en West Maas en Waal hebben uitgebracht in het kader van de Spreidingswet. Eind december 2024 heeft de minister van Asiel en Migratie het definitieve verdeelbesluit gepubliceerd. Daarin is ons bod geheel overgenomen. Dat betekent dat wij aan de lat staan voor het realiseren van 168 asielopvangplekken voor volwassen asielzoekers. Op basis van het definitieve verdeelbesluit zijn er gesprekken met het COA gevoerd. Uitgangspunt daarbij vanuit de gemeente Zaltbommel is altijd geweest dat een locatie volledig door het COA wordt geëxploiteerd (Collegebesluit van 1 oktober 2024).

Voor het realiseren van een opvanglocatie voor de taakstelling van 168 personen is gezocht naar passende locaties. Daarvoor zijn locaties onderzocht die in bezit zijn van de gemeente; het zogenaamde maatschappelijk vastgoed. Uit de gesprekken met COA naar aanleiding van de beschikbare locaties blijkt dat het voor het COA moeilijk is om bij locaties met minder dan 300 opvangplekken de volledige exploitatie op zich te nemen. Voor het college is het geen optie om een deel van de exploitatie zelf in te richten. Dit vraagt te veel van de Zaltbommelse maatschappij en de ambtelijke organisatie. Door de exploitatie bij het COA te laten voorkomt de gemeente een toenemende druk op de voorzieningen van inwoners.

Participatie

Het opvangen van een grote groep nieuwkomers heeft gevolgen voor de gemeenschap. We willen vanaf de start ervoor zorgen dat er een goed samenlevingsklimaat is. Zodra we meer weten over de opvanglocatie gaan we met de omwonenden, ondernemers en maatschappelijke partners in gesprek.

In deze gesprekken willen we ophalen:

- welke zorgen er leven
- wat de uitdagingen zijn
- welke kansen er zijn.
- ophalen hoe ze betrokken willen zijn bij het vervolg.

De participatieruimte die er is voor inwoners gaat niet over de locatie of het aantal opvangplekken. De verantwoordelijkheid voor die keuze ligt bij het college van B&W en de gemeenteraad. Waar we wel het gesprek over aangaan met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners is het 'hoe'.

Argumenten

1.1. We vinden het belangrijk om bij te dragen aan de landelijke asielopgave

Er zijn te weinig asielopvangplekken in Nederland. De opvangcapaciteit in Nederland staat nog altijd onder druk, er zijn enorme tekorten aan opvangplekken. De bezetting op de COA-locaties is bijna 100%. Het lukt het COA sinds eind vorig jaar om de bezetting in Ter Apel onder de 2.000 mensen te houden. Echter is hiervoor wel de inzet van noodopvanglocaties nodig. Daarvan is bekend dat zij veel geld kosten.

Wij bieden, net als veel andere gemeenten in Nederland, een thuis aan mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld. We nemen met het bieden van opvangplekken onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Omdat we het belangrijk vinden dat de mensen onderdak, een veilige plek en rust krijgen.

1.2. Een locatiegrootte van 300 opvangplekken betekent volledige exploitatie door het COA

Onze taakstelling, 168 asielopvangplekken, valt voor het COA onder een kleinschalige opvangvoorziening (KSO). Vanaf 300 opvangplekken garandeert het COA de volledige exploitatie. Bij een KSO is het COA verantwoordelijk voor de exploitatie maar dienen wij veel zaken te regelen. Denk hierbij aan de zorg, een deel van de begeleiding, werk en dagbesteding. Voor de beveiliging geldt dat het om maatwerk gaat. Hiervoor is dus geen standaard kader of afspraak.

Om dit in goede banen te leiden vraagt het veel capaciteit van zowel de maatschappelijke organisaties als de gemeente.

Er moet namelijk gekeken worden hoe een deel van de begeleiding en dagbesteding wordt opgepakt en welke organisaties hierin een steentje kunnen bijdragen.

Al deze zaken worden bij een locatiegrootte van 300 opvangplekken door het COA geregeld. Het regelen van onderwijs blijft altijd de verantwoordelijkheid van de gemeente, ongeacht de locatiegrootte.

Zie onderstaande tabel voor de verschillen tussen een KSO en een reguliere asielopvangvoorziening.

Kleinschalige opvanglocatie	Regulier asielzoekerscentrum
Zorg ten laste van gemeente	Gemeente wordt volledig ontzorgd op het gebied van zorg
Geen permanente bezetting COA-medewerkers, inzet mobiel team	Vast COA-medewerkers aanwezig
Geen AZC in de buurt voor voorzieningen, dan moet er aanspraak gedaan worden op de gemeenten (denk aan leslokalen, sportvoorziening etc.)	Alle voorzieningen op locatie
	Indien passend ook extra huisvesting voor statushouders of andere doelgroepen mogelijk

1.3. *Door vooraf de kaders te bepalen is het duidelijk waar een locatie aan moet voldoen.*

Er is op dit moment nog geen geschikte locatie gevonden. Door nu al wel de kaders vast te stellen kan het college mogelijke locaties toetsen aan deze kaders.

Kanttekeningen/risico's

1.1. De Spreidingswet wordt op termijn ingetrokken

Minister Faber van Asiel en Migratie heeft op 7 maart jl. het wetvoorstel Asielnoodmaatregelenwet naar de Tweede Kamer verstuurd. Het doel van deze wet is om de instroom te beperken en de asielketen ontlasten. Met als bijkomend gevolg dat daarmee de Spreidingswet kan worden ingetrokken. Het blijft echter onbekend wanneer de wet wordt ingetrokken. Daarmee blijft de Spreidingswet van kracht en dienen gemeenten daar naar te handelen.

1.2. Bij het niet verhogen van het aantal opvangplekken gaan we 168 asielopvangplekken realiseren

Het is een wettelijke taak in het kader van de Spreidingswet dat wij als gemeente 168 asielopvangplekken beschikbaar stellen. Mocht u besluiten niet meer asielopvangplekken te willen realiseren dan gaan wij aan de slag met het realiseren van 168 opvangplekken. Daarbij kijken we ook hoe we het inrichten van de voorzieningen zoals leslokalen, sportlokalen, dagbesteding als gemeente kunnen oppakken

1.3. De afspraken met het COA moeten nog gemaakt worden

Er is op dit moment nog geen concrete locatie voor. Alle afspraken met het COA moeten dan ook nog gemaakt worden. Dit gebeurt pas op het moment dat er een geschikte locatie is. De type afspraken die we als gemeente maken voor een locatie zijn afhankelijk van de eigendomspositie. Bij een locatie die niet ons eigendom is sluiten we met het COA alleen een bestuurlijke overeenkomst. In de bestuurlijke overeenkomst leggen we onder andere vast welk type opvangvoorziening er wordt gerealiseerd, het aantal opvangplekken, de duur en de exploitatievorm.

Als een locatie wel in ons eigendom is wordt naast een bestuurlijke overeenkomst ook een huurovereenkomst gesloten.

Inclusie

Nederland en daarmee ook de gemeente Zaltbommel heeft de verantwoordelijkheid bescherming te bieden aan mensen die vluchten voor oorlog, geweld en vervolging. Door het realiseren van een asielopvangvoorziening nemen wij die verantwoordelijkheid.

Programma duurzaamheid

Omdat op dit moment nog niet duidelijk is hoe een asielopvangvoorziening wordt ingericht kunnen we hier nog geen uitspraken over doen. Uitgangspunt is uiteraard dat we een locatie goed inpassen in de omgeving en zorgen voor een prettige leefomgeving voor onze inwoners en de nieuwkomers.

Financiën (incl. BTW-effect)

Op dit moment is er nog geen helder beeld over de financiële consequenties. Deze kunnen pas uitgewerkt worden als er concrete afspraken met het COA zijn en als duidelijk is welke locatie wordt gebruikt (wel of niet een eigendomspositie). Uitgangspunt is dat gemeenten een reële compensatie van het Rijk ontvangen voor de gemaakte kosten.

Daarnaast is er een kans dat de SPUK regeling voor het meer opvangen dan de eigen asielopgave van toepassing is. Om voor deze uitkering in aanmerking te komen moet een opvangplaats minimaal 5 jaar beschikbaar worden gesteld. Bij meer dan 100 opvangplaatsen boven op de wettelijke taakstelling (vanuit het oorspronkelijke verdeelbesluit) gaat het om een eenmalig bedrag van 2.000 euro per extra plek. Voor de gemeente Zaltbommel kan dit om een bedrag van 242.000 euro gaan. De uitkering is vervolgens vrij te besteden, dus ook voor een ander doel dan de opvang van asielzoekers.

Bedrijfsvoering

Met het realiseren van minimaal 168 asielopvangplekken voldoen wij aan onze taakstelling in het kader van de Spreidingswet. Naar aanleiding van deze wet verwachten wij dan ook geen juridische consequenties. Alle benodigde overeenkomsten voor het beschikbaar stellen van een asielopvanglocatie worden juridisch getoetst, voordat zij worden aangegaan.

Op het moment dat de locatie bekend is wordt er een zorgvuldig proces voor de vergunning doorlopen. Het kan zijn dat daar bezwaren tegen worden ingediend.

Uitvoering

Planning

Zodra een locatie bekend is wordt er een uitgebreide planning opgesteld.

Handhaving

Nvt.

Communicatie

Zodra een locatie bekend is wordt dit, naast met de raad, met de direct omwonenden gecommuniceerd. Er worden gesprekken georganiseerd met omwonenden, gemeente, COA en betrokken maatschappelijke partners. Inzet van deze gesprekken is het transparant zijn over wat vastligt, wat nog bespreekbaar is en wat volgende stappen zijn.

Evaluatie / controle

Nota van wijzigingen

Bijlagen